

Brussel, 21.11.2023
C(2023) 9517 final

ADVIES VAN DE COMMISSIE

van 21.11.2023

betreffende het ontwerpbegrotingsplan van Nederland

{SWD(2023) 951 final}

(Slechts de tekst in de Nederlandse taal is authentiek)

ADVIES VAN DE COMMISSIE

van 21.11.2023

betreffende het ontwerpbegrotingsplan van Nederland

(Slechts de tekst in de Nederlandse taal is authentiek)

ALGEMENE OVERWEGINGEN

1. In Verordening (EU) nr. 473/2013¹ zijn voorschriften vastgesteld om de monitoring van het begrotingsbeleid in de eurozone te versterken en om zeker te stellen dat de nationale begrotingen consistent zijn met de richtsnoeren voor het economische beleid die zijn afgegeven in het kader van het stabiliteits- en groeipact en het Europees Semester voor coördinatie van het economisch beleid.
2. Op grond van artikel 6 van Verordening (EU) nr. 473/2013 moeten de lidstaten uiterlijk 15 oktober van elk jaar bij de Commissie en bij de Eurogroep een ontwerpbegrotingsplan indienen met de begrotingsdoelstellingen voor het komende jaar en een beschrijving van de belangrijkste aspecten die aan de budgettaire vooruitzichten voor de algemene overheid en haar subsectoren ten grondslag liggen.
3. De Commissie heeft op 8 maart 2023 een mededeling² met richtsnoeren voor het begrotingsbeleid voor 2024 vastgesteld, waarin is bevestigd dat de algemene ontsnappingsclausule van het stabiliteits- en groeipact eind 2023 zal worden gedeactiveerd.
4. Op 26 april 2023 heeft de Commissie drie wetgevingsvoorstellen³ ingediend om een uitgebreide hervorming van het begrotingskader van de EU door te voeren. De voorstellen moeten vooral de houdbaarheid van de overheidsschuld verbeteren en via hervormingen en investeringen duurzame en inclusieve groei bevorderen. Met deze voorstellen streeft de Commissie ernaar de nationale verantwoordelijkheid te vergroten, het kader te vereenvoudigen en de focus meer te leggen op de middellange termijn, in combinatie met doeltreffende en coherenter handhaving. Volgens de conclusies van de Raad van 14 maart 2023⁴ en 27 oktober 2023⁵ is het de bedoeling

¹ Verordening (EU) nr. 473/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2013 betreffende gemeenschappelijke voorschriften voor het monitoren en beoordelen van ontwerpbegrotingsplannen en voor het garanderen van de correctie van buitensporige tekorten van de lidstaten van de eurozone (PB L 140 van 27.5.2013, blz. 11).

² Mededeling van de Commissie aan de Raad, Richtsnoeren voor het begrotingsbeleid voor 2024, 8.3.2023, COM(2023) 141 final.

³ Voorstel van de Commissie voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad betreffende de doeltreffende coördinatie van het economisch beleid en het multilaterale begrotingstoezicht en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad, 26.4.2023, COM(2023) 240 final; voorstel van de Commissie voor een verordening van de Raad tot wijziging van Verordening (EG) nr. 1467/97 over de bespoediging en verduidelijking van de tenuitvoerlegging van de procedure bij buitensporige tekorten, 26.4.2023, COM(2023) 241 final; voorstel van de Commissie voor een richtlijn van de Raad tot wijziging van Richtlijn 2011/85/EU betreffende voorschriften voor de begrotingskaders van de lidstaten, 26.4.2023, COM(2023) 242 final.

⁴ Conclusies van de Raad over de “Leidraad voor een hervorming van het EU-kader voor economische governance” van de zitting van de Raad Ecofin, 14.3.2023, 6995/1/23 – REV 1.

⁵ Bijeenkomst van de Europese Raad (26 en 27 oktober 2023) – Conclusies EUCO 14/23.

om de wetgevingswerkzaamheden in 2023 af te ronden. Aangezien er nog geen nieuw rechtskader bestaat dat gebaseerd op de resultaten van de lopende evaluatie van de economische governance, blijft het huidige rechtskader van toepassing. De begrotingscomponent van de landspecifieke aanbevelingen van het voorjaar 2023 bevatte elementen van de wetgevingsvoorstellen van 26 april 2023 die consistent waren met de bestaande wetgeving.

5. Zoals de Commissie aangaf in haar richtsnoeren voor het begrotingsbeleid voor 2024⁶, zal zij de Raad voorstellen om in het voorjaar van 2024 op het tekort gebaseerde buitensporigtekortprocedures in te stellen op basis van de begrotingsresultaten voor 2023, in overeenstemming met de bestaande wettelijke bepalingen. De lidstaten werd verzocht hiermee rekening te houden bij de uitvoering van hun begroting 2023 en bij de voorbereiding van hun ontwerpbegrotingsplannen voor 2024.
6. Met de herstel- en veerkrachtfaciliteit⁷ wordt financiële steun verleend voor de uitvoering van hervormingen en investeringen, met name om de groene en de digitale transitie te bevorderen. De faciliteit is er ook op gericht de veerkracht van het energiesysteem van de Unie te vergroten door de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen en de energievoorziening op Unieniveau te diversifiëren (“REPowerEU-doelstellingen”)⁸. De faciliteit zal de veerkracht en potentiële groei van de economieën van de lidstaten versterken, hetgeen bijdraagt tot werkgelegenheid en duurzame overheidsfinanciën. Een deel van deze steun wordt verleend in de vorm van niet-terugbetaalbare financiële steun (“subsidies”), waardoor de begroting een door de Unie gefinancierde impuls krijgt. Samen met de fondsen van het cohesiebeleid en het mechanisme voor een rechtvaardige transitie ondersteunt de faciliteit een billijk en inclusief herstel in de EU, in lijn met de Europese pijler van sociale rechten.
7. Het economisch beleid moet de risico’s in verband met hoge inflatie blijven bestrijden en langetermijnuitdagingen aanpakken. De inflatie in de eurozone neemt weliswaar af, maar blijft een punt van zorg. Het is van essentieel belang dat de inflatie blijft dalen en de inflatieverwachtingen stevig verankerd blijven, met samenhangend monetair en fiscaal beleid, en dat het begrotingsbeleid tegelijkertijd flexibel blijft in het licht van de grote onzekerheid. In het bijzonder moeten de noodsteunmaatregelen voor energie als reactie op de energieprijsschok zo snel mogelijk worden afgebouwd in 2023 en 2024, waarbij de daarmee gepaard gaande besparingen worden gebruikt om de overheidstekorten terug te dringen. Indien nieuwe energieprijsstijgingen nieuwe of voortgezette steunmaatregelen vereisen, dan moeten deze gericht zijn op de bescherming van kwetsbare huishoudens en bedrijven, budgettair haalbaar zijn en stimulansen voor energiebesparing blijven bieden. Bovendien moeten de lidstaten nationaal gefinancierde publieke investeringen in stand blijven houden en zorgen voor een doeltreffende absorptie van

⁶ Mededeling van de Commissie aan de Raad, Richtsnoeren voor het begrotingsbeleid voor 2024, 8.3.2023, COM(2023) 141 final.

⁷ Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17).

⁸ Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad van 27 februari 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/241 wat betreft REPowerEU-hoofdstukken in herstel- en veerkrachtplannen en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1303/2013, (EU) 2021/1060 en (EU) 2021/1755 en Richtlijn 2003/87/EG (PB L 63 van 28.2.2023, blz. 1).

subsidies in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere EU-fondsen, met name om de groene en de digitale transitie te bevorderen.

OVERWEGINGEN BETREFFENDE NEDERLAND

8. Op 13 oktober 2023 heeft Nederland zijn ontwerpbegrotingsplan 2024 ingediend. Hoewel het ontwerpbegrotingsplan is ingediend door een demissionair kabinet, introduceert het nieuwe begrotingsbeleidmaatregelen. Bovendien is de bijbehorende ontwerpbegrotingswet al aangenomen door het nationale parlement in het kader van het reguliere begrotingsproces. Op grond daarvan, en rekening houdend met de aanbeveling van de Raad aan Nederland van 14 juli 2023⁹, heeft de Commissie het volgende advies overeenkomstig artikel 7 van Verordening (EU) nr. 473/2013 aangenomen. De Commissie heeft Nederland op 27 oktober 2023 een brief gestuurd met haar voorafgaande opmerkingen over het ontwerpbegrotingsplan en een verzoek om meer informatie. Nederland heeft geantwoord op 3 november 2023¹⁰. De Commissie heeft deze informatie meegewogen in haar beoordeling van de budgettaire ontwikkelingen en risico's.
9. Volgens het ontwerpbegrotingsplan zal het reële bbp van Nederland in 2024 naar verwachting met 1,5 % toenemen (0,7 % in 2023), terwijl de GICP-inflatie wordt geraamd op 3,9 % in 2024 (4,1 % in 2023). Volgens de najaarsprognoses 2023 van de Commissie zal het reële bbp van Nederland naar verwachting toenemen met 1,1 % in 2024 (0,6 % in 2023), terwijl de GICP-inflatie wordt geraamd op 3,7 % in 2024 (4,6 % in 2023). De belangrijkste verschillen tussen beide reeksen prognoses weerspiegelen de verwachte consumptie, zowel de particuliere als die van de overheid, met een aanzienlijk sterkere verwachte groei in 2024 ten opzichte van de prognoses van de Commissie. Over het geheel genomen komt het macro-economische scenario dat aan de begrotingsprognose van het ontwerpbegrotingsplan ten grondslag ligt, overeen met de najaarsprognoses 2023 van de Commissie voor 2023 en 2024. Nederland voldoet aan het vereiste van artikel 4, lid 4, van Verordening (EU) nr. 473/2013, aangezien het ontwerpbegrotingsplan gebaseerd is op onafhankelijk opgestelde macro-economische prognoses.
10. Volgens het ontwerpbegrotingsplan zal het tekort van de algemene overheid van Nederland naar verwachting toenemen tot 2,4 % van het bbp in 2024 (was 1,5 % in 2023). Deze toename is met name het gevolg van een stijging van de uitgaven voor sociale uitkeringen en defensie, alsook van een uitbreiding van de overheidsinvesteringen. De overheidsschuldquote zal naar verwachting afnemen tot 46,9 % van het bbp aan het einde van 2024 (was 47,7 % eind 2023). Volgens de najaarsprognoses 2023 van de Commissie zal het tekort van de algemene overheid van Nederland naar verwachting toenemen tot 1,8 % van het bbp in 2024 (was 0,5 % in 2023), terwijl de overheidsschuldquote naar verwachting zal afnemen tot 46,6 % van het bbp aan het einde van 2024 (was 47,1 % eind 2023). De belangrijkste verschillen tussen beide reeksen prognoses weerspiegelen een tragere uitbreiding van de overheidsinvesteringen als gevolg van verscheidene obstakels die de uitvoering

⁹ Aanbeveling van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2023 van Nederland en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2023 van Nederland (PB C 312 van 1.9.2023, blz. 176).

¹⁰ De brief van de Commissie en het antwoord van Nederland zijn gepubliceerd: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/annual-draft-budgetary-plans-dbps-euro-area-countries/draft-budgetary-plans-2024_en

van geplande investeringen belemmeren en een enigszins sterkere groei van de inkomsten volgens de najaarsprognoses 2023 van de Commissie.

11. Op basis van de ramingen van de Commissie zal de begrotingskoers¹¹ naar verwachting grotendeels neutraal zijn met -0,1 % van het bbp in 2024, na een contractieve begrotingskoers van 1,2 % in 2023.
12. In het ontwerpbegrotingsplan wordt ervan uitgegaan dat uitgaven ten belope van 0,1 % van het bbp zullen worden gedekt door niet-terugbetaalbare steun (“subsidies”) uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit in zowel 2023 als 2024. Dit is in overeenstemming met de aannames die ten grondslag liggen aan de najaarsprognoses 2023 van de Commissie. Met subsidies van de herstel- en veerkrachtfaciliteit gefinancierde uitgaven zullen hoogwaardige investeringen en productiviteitsverhogende hervormingen mogelijk worden gemaakt zonder rechtstreekse gevolgen voor het overheidssaldo en de overheidsschuld van Nederland.
13. Volgens de najaarsprognoses 2023 van de Commissie waarbij rekening is gehouden met de informatie in het ontwerpbegrotingsplan, zullen de maatregelen die zijn vastgesteld om de economische en sociale gevolgen van de gestegen energieprijzen te verzachten eind 2023 grotendeels zijn afgebouwd, en blijft één maatregel tot het einde van de eerste helft van 2024 van kracht. Deze maatregel uit 2023 (te weten het tijdelijke noodfonds voor energiekosten) is verlengd. Bovendien heeft Nederland na de afsluitdatum van de prognoses van de Commissie een verlaging van de accijnzen op benzine en diesel verlengd tot 2024. De begrotingsgevolgen van deze maatregel worden geraamd op 0,1 % van het bbp in 2024. Daarnaast bevat het ontwerpbegrotingsplan verscheidene nieuwe inkomsten- en uitgavenmaatregelen voor 2024 die niet rechtstreeks verband houden met de ontwikkeling van de energieprijzen. Deze maatregelen omvatten aan de uitgavenzijde verhogingen van sociale uitkeringen en toelagen voor huishoudens met een laag inkomen, in het bijzonder huishoudens met kinderen, en aan de ontvangstenzijde meer kortingen op de inkomstenbelasting, die eveneens bedoeld zijn voor huishoudens met een laag inkomen. Deze tekortverhogende maatregelen worden gedeeltelijk gecompenseerd door de door de inflatie veroorzaakte fiscal-drag in de hoogste inkomstenbelastingsschijf niet volledig te compenseren. De geaggregeerde kosten van deze maatregelen worden door de Commissie geraamd op 0,2 % van het bbp, en de meeste maatregelen hebben naar verwachting een blijvend effect op de overheidsfinanciën.
14. Op 14 juli 2023 heeft de Raad Nederland aanbevolen een voorzichtig begrotingsbeleid te voeren, met name door de nominale stijging van de netto nationaal gefinancierde primaire uitgaven¹² in 2024 te beperken tot 3,5 %. Volgens de najaarsprognoses 2023 van de Commissie zullen de netto nationaal gefinancierde primaire uitgaven van Nederland naar verwachting toenemen met 5,8 % in 2024, hetgeen meer dan de aanbevolen maximale groei is. Deze overschrijding van de

¹¹ De begrotingskoers wordt gemeten als de verandering in primaire overheidsuitgaven ongerekend incrementele begrotingsgevolgen van discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde, exclusief eenmalige en conjuncturele werkloosheidsuitgaven, maar inclusief uitgaven gefinancierd met niet-terugbetaalbare steun (subsidies) uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere EU-fondsen, ten opzichte van de gemiddelde potentiële bbp-groei op middellange termijn (tien jaar), uitgedrukt als een verhouding tot het nominale bbp.

¹² Netto primaire uitgaven worden gedefinieerd als nationaal gefinancierde uitgaven ongerekend discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde en exclusief rente-uitgaven en conjuncturele werkloosheidsuitgaven.

aanbevolen maximale groei in de netto nationaal gefinancierde primaire uitgaven komt overeen met 0,9 % van het bbp in 2024. De huidige ramingen van de netto-uitgaven in 2023 liggen echter lager (-1,8 % van het bbp) dan ten tijde van de aanbeveling werd verwacht. Aangezien de aanbeveling voor 2024 is geformuleerd als een groeipercentage, wordt bij de beoordeling van de naleving rekening gehouden met het basiseffect van 2023. Als de netto-uitgaven in 2023 gelijk waren geweest aan de verwachtingen ten tijde van de aanbeveling, dan zou het resulterende groeipercentage van de netto-uitgaven in 2024 0,9 % onder het aanbevolen groeipercentage liggen. Daarom worden de netto nationaal gefinancierde uitgaven niet volledig in overeenstemming geacht met de aanbeveling.

15. Bovendien heeft de Raad Nederland aanbevolen om de van kracht zijnde noodsteunmaatregelen voor energie zo snel mogelijk af te bouwen in 2023 en 2024 en de daarmee gepaard gaande besparingen te gebruiken om het overheidstekort terug te dringen. De Raad heeft verder aangegeven dat indien nieuwe energieprijstijgingen nieuwe of voortgezette steunmaatregelen vereisen, Nederland ervoor moet zorgen dat deze gericht zijn op de bescherming van kwetsbare huishoudens en bedrijven, budgettair haalbaar zijn en stimulansen voor energiebesparing blijven bieden. Volgens de najaarsprognoses 2023 van de Commissie zullen de netto begrotingskosten¹³ van de energiesteunmaatregelen naar verwachting 1,0 % van het bbp bedragen in 2023 en 0 % in 2024 en 2025. Er wordt van uitgegaan dat het tijdelijke noodfonds voor energiekosten (geraamd op 0,005 % van het bbp in 2024) in de eerste helft van 2024 van kracht blijft. Zoals hierboven vermeld, heeft Nederland na de afsluitdatum van de prognoses van de Commissie een verlaging van de accijnzen op benzine en diesel verlengd tot 2024 (begrotingsgevolgen geraamd op 0,1 % van het bbp). Als de besparingen die voortvloeien uit het grotendeels uitfaseren van de energiemaatregelen in 2023 en 2024 worden gebruikt om het overheidstekort terug te dringen, zoals aanbevolen door de Raad, dan zouden deze prognoses een begrotingsaanpassing van 1,0 % van het bbp in 2024 impliceren, terwijl de netto nationaal gefinancierde primaire uitgaven¹⁴ in dat jaar een expansieve bijdrage aan de begrotingskoers leveren van 0,1 % van het bbp. De energiesteunmaatregelen zullen naar verwachting zo snel mogelijk worden afgebouwd in 2023 en 2024. Dit is in overeenstemming met wat de Raad heeft aanbevolen. De daarmee gepaard gaande besparingen zullen naar verwachting echter niet volledig worden gebruikt om het overheidstekort terug te dringen. Dit is mogelijk niet in overeenstemming met de aanbeveling van de Raad.
16. Daarnaast heeft de Raad Nederland aanbevolen nationaal gefinancierde overheidsinvesteringen in stand te houden en te zorgen voor een doeltreffende absorptie van subsidies uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere EU-fondsen, met name om de groene en de digitale transitie te bevorderen. Volgens de najaarsprognoses 2023 van de Commissie zullen de nationaal gefinancierde overheidsinvesteringen naar verwachting toenemen tot 3,1 % van het bbp in 2024 (was 3,0 % van het bbp in 2023), en daarom wordt verwacht dat zij in stand zullen

¹³ Het cijfer geeft het niveau weer van de jaarlijkse begrotingskosten van die maatregelen, inclusief inkomsten en uitgaven en, in voorkomend geval, exclusief de inkomsten uit belastingen op uitzonderlijke winsten van energieleveranciers.

¹⁴ Deze bijdrage wordt gemeten als de verandering in primaire overheidsuitgaven ongerekend incrementele begrotingsgevolgen van discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde, exclusief eenmalige en conjuncturele werkloosheidsuitgaven, en uitgaven gefinancierd met niet-terugbetaalbare steun (subsidies) uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere EU-fondsen, ten opzichte van de gemiddelde potentiële nominale bbp-groei op middellange termijn (tien jaar), uitgedrukt als een verhouding tot het nominale bbp.

worden gehouden. Dit is in overeenstemming met wat de Raad heeft aanbevolen. De overheidsuitgaven die worden gefinancierd met inkomsten uit EU-fondsen, met inbegrip van subsidies uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit, zullen daarentegen naar verwachting stabiel blijven op 0,2 % van het bbp in 2024.

17. De Raad heeft Nederland op 14 juli 2023 ook aanbevolen om voor de periode na 2024 te blijven streven naar een begrotingsstrategie op middellange termijn van geleidelijke en duurzame consolidatie, in combinatie met investeringen en hervormingen die leiden tot een hogere duurzame groei, teneinde een voorzichtige begrotingssituatie op middellange termijn te bereiken. Het ontwerpbegrotingsplan omvat geen begrotingsprognoses voor de periode na 2024.
18. Op 14 juli 2023 heeft de Raad Nederland ten slotte ook aanbevolen de bevoordeling van schulden van huishoudens en de verstoringen op de huizenmarkt te verminderen, de beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen op de particuliere huurmarkt te ondersteunen, en belemmeringen voor investeringen, onder meer in woningbouw, weg te nemen. In reactie hierop is de regering in het ontwerpbegrotingsplan van plan het woningaanbod te vergroten via maatregelen in de woningbouw, zoals een versterking van de rol van de overheid en een versnelling van het bouwproces. Tegelijkertijd is de regering voornemens om vanaf 2024 huurbeschermingsmaatregelen op te leggen voor een aanzienlijk deel van de particuliere huurmarkt. Dit kan de beschikbaarheid en betaalbaarheid van woningen op de particuliere huurmarkt verder beperken.
19. Volgens de prognoses van de Commissie zal de groei van de netto nationaal gefinancierde primaire uitgaven naar verwachting niet in overeenstemming zijn met de aanbevolen maximale groei in 2024. Als de netto-uitgaven in 2023 echter gelijk waren geweest aan de verwachtingen ten tijde van de aanbeveling, dan zou het resulterende groeipercentage van de netto-uitgaven in 2024 onder het aanbevolen groeipercentage liggen.

Volgens de najaarsprognoses 2023 van de Commissie, en rekening houdend met de informatie in het ontwerpbegrotingsplan van Nederland, zullen de noodsteunmaatregelen voor energie naar verwachting zo snel mogelijk worden afgebouwd in 2023 en 2024. De daarmee gepaard gaande besparingen zullen naar verwachting echter niet worden gebruikt om het overheidstekort in 2024 terug te dringen.

Tegelijkertijd zal Nederland naar verwachting de nationaal gefinancierde overheidsinvesteringen in stand houden. Nederland moet ook blijven zorgen voor een doeltreffende absorptie van subsidies uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere EU-fondsen.

Algemeen genomen is de Commissie van oordeel dat het ontwerpbegrotingsplan van Nederland niet volledig in overeenstemming is met de aanbeveling van de Raad van 14 juli 2023. De Commissie verzoekt Nederland derhalve om in het kader van de nationale begrotingsprocedure klaar te staan om de nodige maatregelen te nemen teneinde ervoor te zorgen dat het begrotingsbeleid in 2024 in overeenstemming zal zijn met de aanbeveling van de Raad van 14 juli 2023.

De Commissie verwacht tegelijkertijd dat het nominale begrotingstekort van Nederland in 2024 1,8 % van het bbp zal bedragen, waarmee het onder de in het Verdrag vastgestelde referentiewaarde van 3 % van het bbp uitkomt, en dat de overheidsschuldquote in 2024 46,6 % van het bbp zal bedragen, waarmee deze onder

de in het Verdrag vastgestelde referentiewaarde van 60 % van het bbp uitkomt – en 5,1 procentpunt van het bbp lager is dan de quote aan het einde van 2021.

De Commissie is ook van mening dat Nederland beperkte vooruitgang heeft geboekt met betrekking tot structurele elementen van de begrotingsaanbevelingen die de Raad op 14 juli 2023 heeft gedaan, en verzoekt de autoriteiten van Nederland daarom sneller vooruitgang te boeken.

In het landverslag 2024 en in het kader van de landspecifieke aanbevelingen van de Raad die de Commissie in het voorjaar 2024 zal aanbevelen, zal een uitgebreide beschrijving worden opgenomen en een beoordeling worden gemaakt van de vooruitgang die bij de uitvoering van de landspecifieke aanbevelingen van de Raad is geboekt.

Tabel: Belangrijkste macro-economische en begrotingscijfers

	2022	2023		2024	
	Resultaat	OBP	COM	OBP	COM
Reëel bbp (verandering in %)	4,3	0,7	0,6	1,5	1,1
GICP-inflatie (% : jaarlijks gemiddelde)	11,6	4,1	4,6	3,9	3,7
Overheidssaldo (% van het bbp)	-0,1	-1,5	-0,5	-2,4	-1,8
Primair saldo (% van het bbp)	0,4	-0,8	0,2	-1,6	-1,0
Bruto-overheidsschuld (% van het bbp; aan het einde van het jaar)	50,1	47,7	47,1	46,9	46,6
	COM	COM		COM	
Begrotingskoers (*) (% van het bbp)	0,0	1,2		-0,1	
Begrotingsaanpassing (**) (% van het bbp)	0,0	1,2		-0,1	
Verandering in de totale netto begrotingskosten van energiesteunmaatregelen (***) (% van het bbp)	0,7	0,3		-1,0	
Groei van de netto nationaal gefinancierde primaire uitgaven (verandering in %) (A)				5,8	
Aanbevolen maximale groei van de netto nationaal gefinancierde primaire uitgaven (****) (verandering in %) (B)				3,5	
Vershil ten opzichte van de aanbevolen groei van de netto nationaal gefinancierde primaire uitgaven (procentpunt) (B-A)				-2,3	
Effect op de begrotingsaanpassing als gevolg van de afwijking van de netto nationaal gefinancierde primaire uitgaven ten opzichte van de aanbeveling van de Raad (*****) (% van het bbp)				0,9	

Opmerkingen:

(*) Verandering in primaire overheidsuitgaven ongerekend incrementele begrotingsgevolgen van discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde (en tijdelijke noodmaatregelen in verband met de COVID-19-pandemie), exclusief eenmalige en conjuncturele werkloosheidsuitgaven, maar inclusief uitgaven gefinancierd met niet-terugbetaalbare steun (subsidies) uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere EU-fondsen, ten opzichte van de gemiddelde potentiële nominale bbp-groei op middellange termijn (tien jaar). Een minteken (plusteken) wijst erop dat de groei van de netto primaire uitgaven sterker (zwakker) is dan de potentiële bbp-groei op middellange termijn, wat betekent dat er sprake is van een expansieve (contractieve) begrotingskoers.

(**) Verandering in primaire overheidsuitgaven ongerekend incrementele begrotingsgevolgen van discretionaire maatregelen aan de ontvangstenzijde (en tijdelijke noodmaatregelen in verband met de COVID-19-pandemie), exclusief eenmalige en conjuncturele werkloosheidsuitgaven, en uitgaven gefinancierd met niet-terugbetaalbare steun (subsidies) uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit en andere EU-fondsen, ten opzichte van de gemiddelde potentiële nominale bbp-groei op middellange termijn (tien jaar). Een minteken (plusteken) wijst erop dat de groei van de netto nationaal gefinancierde primaire uitgaven sterker (zwakker) is dan de potentiële bbp-groei op middellange termijn, wat betekent dat er sprake is van een expansieve (contractieve) begrotingsaanpassing.

(***) Energiesteunmaatregelen minus inkomsten uit nieuwe belastingen en heffingen op uitzonderlijke winsten van energieproducenten.

(****) Volgens de aanbeveling van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2023 van Nederland en met een advies van de Raad over het stabiliteitsprogramma 2023 van Nederland (PB C 312 van 1.9.2023, blz. 176).

(*****) Groei van de netto nationaal gefinancierde primaire uitgaven die de aanbevolen maximale groei overschrijdt, uitgedrukt als percentage van het bbp.

Ontwerpbegrotingsplan (“OBP”) 2024, najaarsprognoses 2023 van de Commissie (“COM”).

Gedaan te Brussel, 21.11.2023

Voor de Commissie
Paolo GENTILONI
Lid van de Commissie

